

THỰC TRẠNG VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN DU LỊCH CỘNG ĐỒNG TẠI HUYỆN THÁP MƯỜI, TỈNH ĐỒNG THÁP

Trịnh Văn Vĩnh¹ và Đỗ Thị Kiều Hoa^{2*}

¹Sinh viên, Khoa Văn hóa - Du lịch và Công tác xã hội,
Trường Đại học Đồng Tháp, Việt Nam

²Khoa Văn hóa - Du lịch và Công tác xã hội, Trường Đại học Đồng Tháp, Việt Nam

*Tác giả liên hệ: Đỗ Thị Kiều Hoa, Email: dtkhoa@dthu.edu.vn

Lịch sử bài báo

Ngày nhận: 05/12/2023; Ngày nhận chỉnh sửa: 04/5/2024; Ngày duyệt đăng: 08/5/2024

Tóm tắt

Du lịch cộng đồng đã và đang trở thành loại hình du lịch đặc trưng, thu hút được lượng lớn khách du lịch khi đến với Đồng Tháp. Trong số 84 điểm du lịch cộng đồng đang được khai thác (Quyết định số 1290/QĐ-UBND-HC ngày 22/11/2022) thì những điểm du lịch về đồng sen tại huyện Tháp Mười được xem là mô hình tiêu biểu nhất cho loại hình du lịch cộng đồng tại Đồng Tháp. Thông qua khảo sát thực tế kết hợp với phân tích kết quả thu được từ phiếu khảo sát các bên liên quan về du lịch cộng đồng, chúng tôi đã phân tích thực trạng và đưa ra một số giải pháp về cơ sở hạ tầng, nguồn nhân lực, sản phẩm du lịch, hoạt động quảng bá và đặc biệt là tăng cường yếu tố cộng đồng của địa phương nhằm thúc đẩy du lịch cộng đồng tại huyện Tháp Mười phát triển một cách hiệu quả.

Từ khóa: Du lịch, du lịch cộng đồng, huyện Tháp Mười.

CURRENT SITUATION AND SOME SOLUTIONS FOR DEVELOPING COMMUNITY-BASED TOURISM IN THAP MUOI DISTRICT, DONG THAP PROVINCE

Trinh Van Vinh¹ and Do Thi Kieu Hoa^{2*}

¹Student, Faculty of Culture - Tourism and Social Work,
Dong Thap University, Cao Lanh 870000, Vietnam

²Faculty of Culture - Tourism and Social Work,
Dong Thap University, Cao Lanh 870000, Vietnam

*Corresponding author: Do Thi Kieu Hoa, Email: dtkhoa@dthu.edu.vn

Article history

Received: 05/12/2023; Date in revised form: 04/5/2024; Accepted: 08/5/2024

Abstract

Community-based tourism has been becoming a typical type of tourism, attracting a large number of tourists to Dong Thap. Among the 84 community-based tourism destinations being exploited (Decision No. 1290/QĐ-People's Committee-Administrative dated November 22, 2022), the lotus fields in Thap Muoi district are considered the most typical model for community tourism in Dong Thap. On actual results obtained from surveying stakeholders in community-based tourism, the author analyzed the current situation and proposed some solutions on infrastructure, human resources, tourism products, promotional activities and especially strengthening local community factors to effectively develop this service in the district.

Keywords: Community-based tourism, tourism, Thap Muoi district.

DOI: <https://doi.org/10.52714/dthu.13.9.2024.1369>

Trích dẫn: Trịnh, V. V., & Đỗ, T. K. H. (2024). Thực trạng và một số giải pháp phát triển du lịch cộng đồng tại huyện Tháp Mười, tỉnh Đồng Tháp. *Tạp chí Khoa học Đại học Đồng Tháp*, 13(9), 48-56. <https://doi.org/10.52714/dthu.13.9.2024.1369>.

Copyright © 2024 The author(s). This work is licensed under a CC BY-NC 4.0 License.

1. Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, Đồng Tháp được xem là tỉnh có nhiều tiềm năng và đang khai thác một cách hiệu quả loại hình du lịch cộng đồng (DLCĐ). Số điểm DLCĐ còn đang hoạt động là 84 điểm Ủy ban nhân dân tỉnh Đồng Tháp, 2022). Trong số đó, nổi bật nhất và còn duy trì hoạt động với số lượng nhiều đáng kể chính là các điểm du lịch đồng sen tại huyện Tháp Mười với 11/13 điểm DLCĐ trên toàn huyện đang khai thác DLCĐ dưới hình thức những cánh đồng sen trải dài nối tiếp nhau.

Những điểm DLCĐ tại Tháp Mười có lợi thế rất lớn cả về tài nguyên lẫn yếu tố con người. Nếu như các điểm DLCĐ ở những địa phương khác đa phần nằm rời rạc, cách xa nhau thì các điểm DLCĐ tại Tháp Mười lại kết nối thành một khu vực rộng lớn với diện tích lên đến 492.3 ha (Ủy ban nhân dân huyện Tháp Mười, 2023), tạo nên hình ảnh những cánh đồng sen trải dài tuyệt đẹp, không khí trong lành, không gian yên tĩnh và mát mẻ kết hợp với những sản phẩm du lịch độc đáo từ sen... là những lợi thế về tài nguyên du lịch không phải nơi nào cũng có. Ngoài ra, sự nhiệt tình, hào sảng, thân thiện và mến khách của người dân nơi đây đã để lại trong lòng du khách những tình cảm tốt đẹp và ấn tượng sâu sắc khi đến với các điểm DLCĐ tại Tháp Mười.

Sự phát triển của hoạt động DLCĐ đã mang lại nhiều lợi ích, giúp cho người dân huyện Tháp Mười có thêm nguồn thu nhập từ các hoạt động du lịch, góp phần phát triển kinh tế - xã hội của huyện Tháp Mười nói riêng và Đồng Tháp nói chung. Tuy nhiên, việc phát triển DLCĐ tại huyện Tháp Mười nhìn chung còn nhiều hạn chế: các tuyến đường còn nhỏ hẹp; nguồn nhân lực du lịch trình độ còn thấp, chưa qua đào tạo; cơ sở vật chất kỹ thuật ở một số điểm du lịch đã xuống cấp; sản phẩm du lịch chưa đa dạng; hoạt động du lịch phát triển theo hướng tự phát và rời rạc... Do đó, nghiên cứu này hướng đến mục tiêu cơ bản phát triển DLCĐ tại Tháp Mười một cách hiệu quả thông qua việc thực hiện khảo sát, phân tích và đánh giá về hoạt động DLCĐ; từ đó đưa ra những giải pháp cụ thể về cơ sở hạ tầng, nguồn nhân lực, sản phẩm du lịch, hoạt động xúc tiến - quảng bá và tăng cường sự tham gia của cộng đồng địa phương và các hoạt động du lịch.

2. Phương pháp nghiên cứu

Trong quá trình nghiên cứu, tác giả đã sử dụng các phương pháp nghiên cứu như:

Phương pháp khảo sát thực địa: Tác giả đã trực tiếp đến khảo sát tại 11/13 điểm DLCĐ tại huyện Tháp Mười để tiến hành phân tích, đánh giá và tìm hiểu các vấn đề có liên quan. Những điểm được lựa chọn phải đáp ứng các tiêu chí là: được công nhận là điểm DLCĐ, đảm bảo về cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ du lịch, có đội ngũ nhân viên phục vụ và hoạt động du lịch diễn ra thường xuyên. Theo đó, 11/13 các điểm đảm bảo các tiêu chí trên, riêng 2 điểm tham quan là Vườn dâu và Điểm hẹn Tình sen là không đủ điều kiện. Cụ thể, điểm tham quan Vườn dâu chỉ hoạt động theo mùa, không đón khách thường xuyên và lượng khách đến trong 2 năm gần đây cũng rất ít, điểm tham quan Điểm hẹn Tình sen gần như không hoạt động và ủy ban huyện Tháp Mười đã báo lên tỉnh để rút tên ra khỏi danh sách các điểm DLCĐ của huyện.

Phương pháp điều tra thông qua bảng hỏi: Tác giả tiến hành thiết kế 3 mẫu bảng hỏi ở dạng phiếu khảo sát sau đó phát phiếu khảo sát trực tiếp cho 3 đối tượng là khách du lịch, quản lý và nhân viên phục vụ tại các điểm DLCĐ để thu thập các dữ liệu sơ cấp về thực trạng nguồn nhân lực, sự hài lòng của du khách... Số lượng mẫu phát ra quản lý 11, nhân viên phục vụ 57 và khách du lịch 120; số phiếu thu vào: quản lý 10, nhân viên phục vụ 45 và khách du lịch 100.

Phương pháp phân tích, tổng hợp và hệ thống hóa tài liệu: Sau khi phát phiếu khảo sát, thu được kết quả chúng tôi tiến hành phân tích và tính tỷ lệ cho từng nội dung khảo sát, tổng hợp những kết quả đạt được làm cơ sở đánh giá thực trạng DLCĐ tại các điểm.

3. Kết quả và thảo luận

3.1. Tổng quan về du lịch cộng đồng

3.1.1. Khái niệm về du lịch cộng đồng

Nhà nghiên cứu Hausle và Strasdas (2000) đưa ra khái niệm: “DLCĐ là một hình thái du lịch trong đó chủ yếu là người dân địa phương đứng ra phát triển và quản lý. Lợi ích kinh tế có được từ du lịch sẽ đọng lại nền kinh tế địa phương”.

Tại Việt Nam, Phạm (2002) nhận định: “DLCĐ là loại hình du lịch mang lại cho du khách những trải nghiệm về bản sắc cộng đồng địa phương, trong đó cộng đồng địa phương tham gia trực tiếp vào hoạt động du lịch, được hưởng lợi ích kinh tế - xã hội từ hoạt động du lịch và có trách nhiệm bảo vệ tài nguyên, môi trường, bản sắc văn hóa của cộng đồng”.

Các khái niệm trên dù được định nghĩa khác nhau về từ ngữ, nhưng đều đề cập đến vai trò của

cộng đồng địa phương trong phát triển DLCĐ; đồng thời, khẳng định khi DLCĐ phát triển thì cũng chính cộng đồng địa phương là người được hưởng lợi ích kinh tế đó hay nói cách khác DLCĐ góp phần nâng cao đời sống kinh tế cho cộng đồng địa phương có tham gia vào hoạt động du lịch.

3.1.2. Mức độ tham gia của cộng đồng vào hoạt động du lịch

Tùy thuộc vào vai trò và mức độ tham gia của cộng đồng nhiều hay ít mà DLCĐ được chia thành các mức độ sau:

Mức độ thụ động: Cộng đồng chỉ được xem là đối tượng du lịch và hầu như không có vai trò gì đối với hoạt động phát triển du lịch. Ở mức độ này, các công ty du lịch sẽ dựa trên các yếu tố độc đáo về phong tục tập quán, lối sống, văn hóa, tín ngưỡng, kiến trúc... của cộng đồng để đưa du khách đến tham quan, trải nghiệm; cộng đồng chỉ tham gia thụ động và gần như không được hưởng lợi ích gì từ hoạt động du lịch. Loại hình du lịch tương ứng với mức độ này được gọi là “Du lịch tham quan cộng đồng”.

Mức độ tham gia: Cộng đồng tham gia cung cấp một số dịch vụ (bán hàng lưu niệm, ăn uống, bơi xuồng...) tại điểm du lịch qua đó được hưởng một số lợi ích từ hoạt động này. Hoạt động du lịch trong trường hợp này thường được gọi là “Du lịch có sự tham gia của cộng đồng”.

Mức độ chủ động: Cộng đồng là chủ thể, đóng vai trò là người tổ chức và cung cấp các dịch vụ du lịch chính trong chương trình, mang đến những trải nghiệm tốt về cộng đồng, về những giá trị tự nhiên và văn hóa nơi cộng đồng sinh sống; các công ty du lịch chỉ đóng vai trò là đối tác của cộng đồng. Ở mức độ này, hoạt động du lịch được gọi là “Du lịch dựa vào cộng đồng” hay “Du lịch cộng đồng”.

3.2. Điều kiện phát triển du lịch cộng đồng huyện Tháp Mười

Tháp Mười có nhiều tiềm năng trong phát triển DLCĐ, với những cánh đồng sen bạt ngàn, những vườn cây ăn trái, nơi có thiên nhiên còn đậm chất hoang sơ với sự đa dạng về hệ động thực vật: tràm, sậy, sen, năng, rắn, cùng các loài chim... Ngoài ra, Tháp Mười còn là huyện phát triển loại hình du lịch sinh thái, nông nghiệp kết hợp với DLCĐ từ khá sớm. Loại hình du lịch phát huy giá trị từ sen đã được hình thành và phát triển từ năm 2013. Từ những cánh đồng sen, vườn cây ăn trái đơn giản mang đặc trưng sinh

thái nông nghiệp, các hộ gia đình đã phát triển thành các điểm tham quan DLCĐ để tạo ra thu nhập, việc làm cho người dân trên địa bàn. Những sản phẩm từ sen như: trà sen, rượu sen, sen sấy, sữa sen... là những nét đặc trưng của các khu, điểm DLCĐ góp phần thu hút khách du lịch ở nhiều nơi. Hơn hết, yếu tố cộng đồng giữa các hộ nông dân với tính cách thân thiện, hoà đồng cùng giúp nhau làm du lịch là những yếu tố thuận lợi giúp cho Tháp Mười phát triển loại hình DLCĐ một cách hiệu quả.

Các điểm DLCĐ tại huyện Tháp Mười phân bố chủ yếu ở xã Mỹ Hòa (6), Mỹ Đông (2), Trường Xuân (4) và thị trấn Mỹ An (1). Được chia thành hai mô hình chính là:

Mô hình tham quan đồng sen kết hợp phục vụ ẩm thực: Đây là mô hình DLCĐ chính tại Tháp Mười với các điểm tham quan DLCĐ như: Chín Theo (ấp 1, xã Tân Kiều), Sen hồng Tháp Mười (ấp 1, xã Tân Kiều), Tám Sen (ấp 1, xã Mỹ Hòa), Đồng sen Gò Tháp (ấp 1, xã Mỹ Hòa), Đất sen hồng (ấp 5, xã Trường Xuân), Thân Thương (ấp 1, xã Mỹ Hòa), Anh hai lúa (ấp 1, xã Mỹ Hòa), Sen hồng Tháp Mười (ấp 1, xã Tân Kiều), Nghĩa Nhân (ấp 1, xã Mỹ Hòa) đã khai thác thế mạnh từ các đồng sen với các hoạt động như: tham quan, chụp ảnh, bơi xuồng, homestay. Song song đó, các điểm trên kết hợp phục vụ cho khách thưởng thức các món đặc sản đồng quê trong đó có các món làm từ sen như: Cơm hạt sen, cá lóc nướng trui cuốn lá sen non, gỏi sen, hạt sen rang muối, sữa sen... tạo nên đặc trưng rất riêng của vùng Đồng Tháp Mười.

Mô hình du lịch sinh thái: Với 2 điểm DLCĐ là Khu trải nghiệm du lịch sinh thái Khánh Thu (Tổ 41, khóm 2, thị trấn Mỹ An) và điểm tham quan du lịch sinh thái Hòa Đồng (Ấp 4, xã Mỹ Đông). Ngoài khai thác yếu tố về sen thì 2 điểm DLCĐ này còn đầu tư các tiểu cảnh, dịch vụ nhằm khai thác hoạt động du lịch sinh thái tại đây. Đặc biệt, nơi đây có những không gian giải trí như: câu cá tại ao, chế biến tại chỗ, phục vụ văn nghệ miễn phí, xây dựng nhiều cảnh quan, không gian thoáng mát với những ruộng lúa đồng sen tạo cho du khách những trải nghiệm nông nghiệp khó quên. Tại thời điểm khảo sát, điểm Khánh Thu cũng đang tạm ngưng hoạt động nhưng có kế hoạch sẽ hoạt động lại vào dịp lễ đông khách.

Có 2 điểm không tiến hành khảo sát mô hình DLCĐ là Vườn dâu (Ấp 4, xã Mỹ Đông) và Điểm hẹn tình sen (Ấp 5B, xã Trường Xuân) vì đã không hoạt động một thời gian dài trước thời điểm khảo sát.

3.2. Thực trạng phát triển du lịch cộng đồng tại huyện Tháp Mười

3.2.1. Cơ sở hạ tầng, cơ sở vật chất kỹ thuật du lịch

Việc hoàn thành tuyến quốc lộ N2 và chuẩn bị thi công tuyến cao tốc Mỹ An - Cao Lãnh sẽ là điều kiện thuận lợi giúp cho việc kết nối khách từ Thành phố Hồ Chí Minh đến Đồng Tháp và các điểm DLCĐ tại Tháp Mười được dễ dàng và nhanh chóng hơn. Hơn nữa, để nâng cao chất lượng về cơ sở hạ tầng, một số tuyến đường đi đến các điểm DLCĐ đã được đầu tư mở rộng; nếu trước đây chỉ có thể đi đến bằng xe máy hoặc xe ô tô 4 - 7 chỗ thì hiện nay đã có thể tiếp cận dễ dàng hơn, đón được xe từ 16 - 30 chỗ, tạo điều kiện đón các đoàn khách có số lượng vừa và nhỏ.

Tuy nhiên, một số tuyến đường từ trung tâm thị trấn Mỹ An đến các điểm DLCĐ vẫn chưa hoàn thiện, còn nhỏ, hẹp, xuất hiện nhiều ổ gà, chỉ đáp ứng cho xe 30 chỗ trở lại, hiện các xe lớn vẫn chưa đưa khách vào tận nơi. Theo kết quả khảo sát khách du lịch khi đến tham quan tại các điểm DLCĐ, có 36% khách du lịch cho rằng các tuyến đường đi đến điểm tham quan rộng rãi, thuận lợi cho việc tiếp cận điểm đến; 35% khách du lịch cho rằng các tuyến đường còn nhỏ hẹp, cần mở rộng thêm; 29% khách du lịch cho rằng các tuyến đường chưa hoàn thiện, gây khó khăn cho phương tiện khi di chuyển (nhỏ hẹp, ổ gà,...). Nhìn chung, hệ thống đường bộ đã tạm thời đáp ứng được yêu cầu du khách khi đến các điểm DLCĐ nhưng vẫn cần được mở rộng, nâng cấp để có thể phục vụ tốt hơn trong mùa cao điểm; đồng thời, cần có phương án khai thác hiệu quả hơn tuyến đường thủy nhằm đáp ứng nhu cầu di chuyển và tham quan bằng phương tiện đường thủy của du khách khi đến đây.

Về cơ sở vật chất kỹ thuật, các điểm DLCĐ trong huyện đều đã đầu tư, xây dựng các đường tham quan và chòi ăn uống dành cho khách du lịch đến tham quan, ăn uống và nghỉ ngơi. Tuy nhiên, do sử dụng vật liệu thô sơ, tràm, lá,... lại được xây dựng từ khá lâu nên việc một số chòi ăn đã bị cũ, mục, đường tham quan có nơi không được bằng phẳng, tạo cảm giác không an toàn, dễ gây nguy hiểm cho du khách khi đến tham quan là điều khó tránh khỏi. Theo kết quả khảo sát khách du lịch đến tham quan tại các điểm DLCĐ, có 61% khách du lịch cho rằng các chòi ăn, đường tham quan cần phải sửa chữa, nâng cấp thêm, 38% khách du lịch cho rằng các chòi ăn, đường tham quan thoáng mát và an toàn, 1% khách du lịch cho

rằng các công trình này xuống cấp nghiêm trọng, dễ gây nguy hiểm cho khách du lịch. Điều này cho thấy, vẫn cần có sự quan tâm hơn để đầu tư đổi mới về cơ sở vật chất kỹ thuật tại các điểm DLCĐ nơi đây.

Khu nhà bếp tại các điểm phục vụ ẩm thực cũng được đầu tư thành khu vực riêng, khá thông thoáng và sạch sẽ, phục vụ tốt các món ăn mang đậm hương vị Nam Bộ.

Hệ thống nhà vệ sinh đã được xây dựng riêng cho khách tham quan du lịch; tuy nhiên, mỗi điểm chỉ đầu tư xây dựng từ 2 - 4 nhà vệ sinh dành cho nam và nữ trong khi với quy mô phục vụ vào lúc cao điểm từ vài chục đến vài trăm khách trên ngày, nơi vệ sinh khá xa các khu vực tham quan đã dẫn đến sự hạn chế về khả năng đáp ứng nhu cầu và làm nảy sinh một số bất tiện trong sinh hoạt của khách.

3.2.2. Thực trạng về nguồn nhân lực du lịch cộng đồng tại huyện Tháp Mười

a. Đối tượng lao động

Việc phát triển DLCĐ không những đem lại nguồn thu cho các hộ kinh doanh du lịch mà còn góp phần giúp cho người dân trên địa bàn huyện Tháp Mười có thêm việc làm, giải quyết được các vấn đề việc làm tại chỗ cho người dân địa phương. Theo khảo sát 45 nhân viên chính thức phục vụ tại các điểm DLCĐ.

Về giới tính, có 60% lao động là nam và 40% là nữ tham gia vào các công việc như: lễ tân, phục vụ bàn, nấu bếp, dọn dẹp vệ sinh... tại các điểm DLCĐ. Tỷ lệ nam được ưu tiên nhiều hơn là vì thường được kết hợp với các công việc của nông nghiệp như thu hoạch, phơi khô, lột vỏ sen... vào những lúc ít khách.

Độ tuổi của lao động chủ yếu từ 18 - 35 tuổi (chiếm 73%), nguồn lao động trẻ là một lợi thế trong các hoạt động cần có sự tiếp xúc trực tiếp với du khách như giao tiếp, phục vụ tham quan, ăn uống... vì dễ tạo thiện cảm và mang lại sự hài lòng nhiều hơn đối với nhân viên phục vụ.

Về trình độ học vấn: phần lớn lao động chính thức tại các điểm DLCĐ huyện Tháp Mười có trình độ từ trung học phổ thông đến đại học, trong đó: đại học (14%), cao đẳng - trung cấp (14%), trung học phổ thông (58%) và trung học cơ sở (14%) cho nên về cơ bản đáp ứng được các điều kiện chung đối với lao động. Tuy nhiên, đối với lao động thời vụ lấy từ nguồn lao động nhàn rỗi tại địa phương thì không những hạn chế về trình độ học vấn mà về chuyên

môn đa phần không thuộc lĩnh vực du lịch và chưa qua đào tạo chuyên sâu về kỹ năng, nghiệp vụ cần thiết khi phục vụ du khách.

Năm 2022, với 11 điểm DLCĐ trên địa bàn huyện Tháp Mười có tất cả 117 nhân viên, trong đó có 57 nhân viên thường xuyên và 60 nhân viên thời vụ (Bảng 1). Phần lớn lao động tại các điểm DLCĐ đều là hợp đồng thời vụ, tranh thủ thời gian trống khi sản xuất nông nghiệp để tham gia phục vụ khách vào

những ngày lễ, Tết. Các chủ hộ kinh doanh sẽ hợp đồng với lao động là các thanh niên tại địa phương hoặc nhờ con cháu trong gia đình để tăng cường thêm nhân lực. Trong mùa thấp điểm, lao động chính chủ yếu là người thân trong gia đình tự tổ chức quản lý, chế biến món ăn và phục vụ du khách. Do đó, tỷ lệ lao động bán thời gian có cao hơn so với lao động thường xuyên. Số lượng lao động được phân bố cụ thể như sau:

Bảng 1. Số lượng lao động tại các điểm du lịch cộng đồng ở huyện Tháp Mười

Đơn vị tính: Người

STT	Điểm tham quan du lịch cộng đồng	Hình thức lao động	
		Thường xuyên	Thời vụ
1	Điểm tham quan Chín Theo	4	2
2	Điểm tham quan Sen hồng Tháp Mười	6	10
3	Điểm tham quan Tám Sen	3	3
4	Điểm tham quan Đồng Sen Gò Tháp	10	15
5	Điểm tham quan Thân Thương	6	10
6	Điểm tham quan Anh Hai Lúa	5	5
7	Điểm tham quan đồng sen Mười Minh (Hương Sen)	5	1
8	Điểm tham quan đồng sen Nghĩa Nhân	3	3
9	Điểm tham quan Đất sen hồng	5	5
10	Điểm trải nghiệm du lịch sinh thái Khánh Thu	3	2
11	Điểm tham quan du lịch sinh thái Hòa Đồng	7	4
Tổng:		57	60

b. Về đào tạo

Trong giai đoạn 2015-2021, Sở VH TT&DL đã kết hợp với các ban ngành, địa phương tổ chức được 52 lớp đào tạo kỹ năng, tập huấn và bồi dưỡng kiến thức về du lịch và DLCĐ cho 3047 lượt học viên là cán bộ công chức công tác tại các Phòng Văn hóa Thông tin, xã, phường, thị trấn; lực lượng lao động đang công tác, cộng tác viên tại các doanh nghiệp du lịch, lữ hành, khu di tích, điểm tham quan DLCĐ trong đó có các quản lý và nhân viên tại các điểm DLCĐ tại huyện Tháp Mười. Ngoài ra, Sở Văn hóa Thể thao và Du lịch cũng đã mở được 8 lớp tập huấn về các nghiệp vụ buồng, lễ tân, quản lý khách sạn vừa và nhỏ, 05 lớp về nghiệp vụ bàn, cách chế biến món ăn, 5 lớp tập huấn về phát triển sản phẩm du lịch địa phương với cả 2 hình thức: trực tiếp và trực tuyến, 4 lớp đào tạo về marketing và thông tin du lịch, 5 lớp tập huấn với các nội dung nhằm tăng cường, bồi dưỡng nghiệp vụ thuyết minh du lịch cho nhân viên các khu,

điểm du lịch trên địa bàn Tỉnh. (Nguyễn, 2023)

Như vậy, cùng với các lớp đào tạo về kỹ năng do Sở Văn hóa Thể thao và Du lịch tổ chức, đội ngũ lao động về DLCĐ nói riêng và du lịch nói chung đã được mở rộng kiến thức, tăng cường kỹ năng và nâng cao kỹ năng nghiệp vụ chuyên môn; tuy nhiên, số lượng tham gia vào các lớp không đồng đều và không phải người lao động nào cũng tham gia vào các khóa tập huấn. Do chủ yếu là lao động bán thời gian nên số lượng và đối tượng lao động tại các điểm DLCĐ thay đổi thường xuyên, phục vụ khách dựa trên kinh nghiệm hoặc chỉ được giới thiệu sơ qua các kỹ năng nên trình độ chuyên môn vẫn còn hạn chế.

3.2.3. Sản phẩm du lịch

Các điểm DLCĐ tại Tháp Mười ngoài việc phục vụ khách du lịch tham quan, ăn uống, còn thu hoạch sen để làm ra các sản phẩm như: sữa sen, sen sấy, quà lưu niệm,... Có thể phân loại sản phẩm du lịch tại đây thành những loại sau:

Sản phẩm du lịch chính: Các dịch vụ tham quan, giải trí; chụp ảnh lưu niệm với các tiểu cảnh; hoạt động trải nghiệm như: bơi xuồng, có điểm tham quan kinh doanh dịch vụ lưu trú, giúp cho khách du lịch giải tỏa căng thẳng, hòa mình với những cánh đồng sen. Đặc biệt, sản phẩm ẩm thực với các món ăn mang đậm hương vị Nam Bộ như cá lóc nướng trui, lẩu lươn, các món ăn được chế biến từ sen như cơm lá sen, trà sen, chè sen, sữa sen... đóng vai trò sản phẩm du lịch không thể thiếu tại các điểm DLCĐ.

Sản phẩm du lịch phụ: Các loại quà lưu niệm được lấy cảm hứng từ sen như: móc khoá, bé sen, trà tâm sen, rượu sen... để khách du lịch có thể mua nó để làm quà cho bạn bè, người thân, góp phần quảng bá hình ảnh sen ở huyện Tháp Mười nói riêng, tỉnh Đồng Tháp nói chung.

Từ đầu năm 2023, mô hình chợ quê được tổ chức tại Khu di tích Gò Tháp, với hầu hết các món đặc sản dân gian, không gian thoáng mát, đậm chất thôn quê, đã thu hút nhiều du khách đến với Tháp Mười trong đó có các điểm DLCĐ tại đây. Đồng thời, tạo điều kiện cho các điểm DLCĐ có cơ hội giới thiệu các sản phẩm đặc trưng như: bơi xuồng hái sen, chèo thuyền Kayak, câu cá, làm các món đồ thủ công, mỹ nghệ từ sen... Tuy nhiên, những hoạt động trải nghiệm này chỉ hoạt động vào mùa cao điểm hoặc vào mùa nước nổi nên một số khách đến vào những ngày thường không có nhiều cơ hội để trải nghiệm. Theo kết quả khảo sát, có đến 62% khách du lịch đánh giá là chưa có nhiều hoạt động trải nghiệm tại các điểm DLCĐ, chỉ có 38% còn lại cho rằng các hoạt động trải nghiệm nơi đây là đa dạng. Vì vậy, cần phát triển các hoạt động trải nghiệm nhiều hơn, đa dạng hơn và liên tục để khách du lịch có được những khoảnh khắc mới lạ khi đến với các điểm DLCĐ.

3.2.4. Doanh thu từ du lịch

Theo Báo cáo Công tác phòng Văn hóa và Thông tin của UBND huyện Tháp Mười, trong những tháng đầu năm 2021, tổng số khách đến tham quan, du lịch trên địa bàn trong những tháng đầu năm là 8.650 khách, đạt doanh thu: 1.4 tỷ đồng, tăng 189,37% so với cùng kỳ năm 2020. (Ủy ban nhân dân huyện Tháp Mười, 2021).

Đến năm 2022, tổng số khách đến tham quan, du lịch trên địa bàn là 49.100 khách, doanh thu 4.434 triệu đồng; tăng 40.450 lượt tương đương 448,6% so với cùng kỳ năm 2021. (Ủy ban nhân dân huyện

Tháp Mười, 2022). Như vậy, ngoài nguồn thu từ các hoạt động du lịch trong lễ hội Gò Tháp thì doanh thu từ các dịch vụ ẩm thực, tham quan, giải trí tại các điểm DLCĐ cũng góp phần không nhỏ cho du lịch địa phương mà cụ thể là góp phần quan trọng vào việc chuyển đổi sinh kế, nâng cao đời sống cho cộng đồng, thúc đẩy sự phát triển hoạt động du lịch huyện Tháp Mười nói riêng và tỉnh Đồng Tháp nói chung.

Tại các điểm DLCĐ ở Đồng sen Tháp Mười, khách du lịch chủ yếu là khách nội địa đi vào dịp cuối tuần, những tháng gần Tết và những ngày lễ lớn nên doanh thu cũng mang tính thời vụ và tập trung vào các các mốc thời gian này, tỷ lệ chênh lệch về lượng khách giữa lúc cao điểm và thấp điểm là rất lớn. Theo khảo sát từ quản lí các điểm DLCĐ, vào những lúc thời vụ du lịch cao điểm như lễ, Tết... trung bình một ngày có trên mấy trăm lượt khách đến tham quan, chụp ảnh, thưởng thức ẩm thực đồng quê và trải nghiệm; trong khi đó, những ngày cuối tuần thường sẽ dưới 100 khách, vài chục hoặc thậm chí không có khách; doanh thu bình quân tầm 10 đến 20 triệu/tháng.

Mặc dù vẫn có được một khoảng thu khá lớn từ du lịch nhưng nhìn chung lại nguồn thu nhập chính của các hộ kinh doanh DLCĐ hiện nay vẫn chưa ổn định, chủ yếu dựa vào kinh tế nông nghiệp là chính và dễ bị ảnh hưởng bởi nhiều yếu tố: xu hướng du lịch, dịch bệnh, kinh tế.... Chính vì vậy, một số chủ cơ sở sau một thời gian đăng ký tham gia hoạt động du lịch thì quay lại sản xuất nông nghiệp, hoặc chỉ xem du lịch là hoạt động phụ mà thôi. Điều này cho thấy, du lịch chưa thật sự đem lại lợi ích cao nhất cho cộng đồng, chưa thu hút cũng như chưa phát huy được tính tích cực của cộng đồng địa phương, làm cho hoạt động DLCĐ trở nên rời rạc và không có định hướng rõ ràng. Ngoài ra, phần lớn các hộ kinh doanh DLCĐ (chiếm trên 95%) đều là nông dân nên họ còn rất nhiều hạn chế từ trình độ đến các kỹ năng phục vụ trong việc kinh doanh ngành công nghiệp không khói này. Điều đó, đã phần nào làm cho khách du lịch chỉ đến một lần mà khó quay trở lại lần sau. Đây cũng là một trong những nguyên nhân làm cho doanh thu DLCĐ không ổn định.

3.3. Một số giải pháp phát triển du lịch cộng đồng huyện Tháp Mười

3.3.1. Hoàn thiện cơ sở hạ tầng, cơ sở vật chất kỹ thuật du lịch gắn với phát triển du lịch

Để phát triển DLCĐ, trước hết phải hoàn thiện

cơ sở hạ tầng, cơ sở vật chất kỹ thuật du lịch. Cần mở rộng và tu sửa các tuyến đường đald đi vào các điểm tham quan, tăng cường các điểm gửi xe nhất là khu vực dành cho xe lớn, cung cấp hệ thống nước sạch và đường dây điện trực tiếp cho các hộ dân kinh doanh DLCĐ để giúp cho cộng đồng địa phương (cộng đồng địa phương) nâng cao mức sống và phát triển hoạt động du lịch. Ngoài ra, cần chú trọng khai thác nhiều hơn tuyến đường thủy đưa khách vào các điểm tham quan DLCĐ, trang bị đầy đủ các phương tiện phục vụ đưa đón, bến đậu cho tàu phà... sẽ tạo điều kiện thuận lợi và tăng trải nghiệm cho du khách trong việc tiếp cận điểm đến.

Đối với cơ sở vật chất kỹ thuật, cần tu sửa các chòi tham quan, nâng cấp các trang thiết bị (bàn, ghế, đèn, quạt...), tăng cường thêm nhà vệ sinh, đầu tư thêm các tiểu cảnh và chỉnh trang khu bếp cho gọn gàng, sạch đẹp, đảm bảo yếu tố thẩm mỹ, an toàn và vệ sinh cho khách du lịch khi đến đây.

3.3.2. Đa dạng hóa sản phẩm du lịch cộng đồng

Phát triển DLCĐ gắn với các sản phẩm nông nghiệp của địa phương, kết hợp khai thác các giá trị văn hóa truyền thống từ lễ hội Gò Tháp; đẩy mạnh xúc tiến quảng bá sản phẩm DLCĐ và sản phẩm OCOP (viết tắt của cụm từ “One Commune One Product” được hiểu là “Một xã một sản phẩm”) để tạo điểm nhấn thu hút du khách.

Cần tạo ra một chuỗi các sản phẩm du lịch hấp dẫn, không trùng lặp, thật sự mới mẻ để đem đến cho khách du lịch. Chẳng hạn, liên kết phát triển giữa các loại hình tâm linh - giải trí - lễ hội - ẩm thực thông qua việc kết hợp giữa các điểm tham quan và các dịch vụ như: Miếu bà chúa xứ, chùa Tháp Linh tại Khu di tích Gò Tháp - chợ quê - lễ hội Gò Tháp - ẩm thực tại khu Đồng Sen để tạo thành một sản phẩm hoàn chỉnh, đa dạng và độc đáo. Như vậy, khách đến khu di tích Gò Tháp dạng lễ hội, tâm linh hoặc đi giải trí mua sắm cuối tuần sẽ kết hợp với tham quan, ẩm thực tại các điểm DLCĐ đồng sen một cách dễ dàng.

Có thể trồng kết hợp nhiều giống sen khác nhau tạo thành bộ sưu tập về các loại sen để tăng giá trị và sự hấp dẫn của cây sen. Lấy sen làm sản phẩm chính, các hộ kinh doanh DLCĐ tại huyện Tháp Mười cần tạo ra những sản phẩm đặc trưng làm thương hiệu riêng như nón sen, lụa sen, trà hoa sen.... nhằm tạo nên những sản phẩm độc đáo, mới lạ cho khách du lịch khi đến đây.

Tăng cường các sản phẩm dịch vụ như: lưu trú, bơi xuồng, thu hoạch củ sen, tự chế biến các món ăn từ sen, học tập quy trình ướp trà hoa sen... đồng thời; triển khai thêm nhiều mô hình DLCĐ mới như kết hợp giữa DLCĐ và du lịch nông nghiệp, DLCĐ với các hoạt động vui chơi giải trí... nhằm đáp ứng nhu cầu vui chơi, giải trí và trải nghiệm nông nghiệp của du khách.

3.3.3. Đào tạo nguồn nhân lực trong phát triển du lịch

Để có thể phát triển DLCĐ trong thời đại 4.0, các hộ kinh doanh DLCĐ cần được đào tạo về tin học và ngoại ngữ (giao tiếp cơ bản) để có thể tự giới thiệu và bán sản phẩm của mình trên các mạng xã hội, sử dụng các ứng dụng đặt dịch vụ một cách thành thạo, giao tiếp cơ bản khi có khách là người nước ngoài đến tham quan du lịch.

Các cơ sở kinh doanh DLCĐ cần nâng cao chất lượng nguồn nhân lực bằng cách kết hợp với nhau để mời các chuyên gia về các điểm DLCĐ để chia sẻ kiến thức, kỹ năng cần thiết; hoặc cử nhân viên tham gia các lớp tập huấn như: kỹ năng giao tiếp, kỹ năng thuyết minh, kỹ năng marketing sản phẩm du lịch, nghiệp vụ lễ tân, nghiệp vụ bàn... do các sở ban ngành tổ chức.

Như vậy, các yêu cầu về ngoại ngữ và kỹ năng đối với người làm DLCĐ có thể không ở mức độ cao nhưng nhất thiết phải có: ngoại ngữ không cần giỏi nhưng phải hiểu và có thể giao tiếp cơ bản với du khách, kỹ năng không cần chuyên nghiệp nhưng phải thực hiện đúng các quy trình cơ bản khi phục vụ khách; đặc biệt, chú trọng về kỹ năng giao tiếp vì thái độ và cách ứng xử linh hoạt, khéo léo đối với từng đối tượng khách khác nhau là yếu tố tạo nên sự hài lòng của du khách khi đến với các điểm DLCĐ; trong mọi tình huống cả quản lý và nhân viên phải luôn giữ được sự thân thiện, lịch sự, vui vẻ và niềm nở trước khách.

Ngoài ra, đội ngũ hướng dẫn viên tại điểm và các nguồn nhân lực phục vụ DLCĐ cũng cần được qua đào tạo từ cơ bản đến chuyên môn; đối với nhân viên quản lý hoặc chủ doanh nghiệp cần tăng cường kỹ năng quản lý, tham gia các chuyến tham quan nhằm tìm hiểu, học tập các mô hình làm DLCĐ hiệu quả của các điểm du lịch trong và ngoài tỉnh.

Cuối cùng, cần phổ cập cho người dân những nội dung liên quan tới các quy định về hoạt động kinh

doanh ăn uống và lưu trú, bao gồm những quy định chung như phòng cháy, chữa cháy, quy định về vệ sinh an toàn thực phẩm và những quy định cụ thể đối với khu, điểm du lịch có như vậy hoạt động quản lý, kinh doanh mới chuyên nghiệp và lâu dài.

3.3.4. Tăng cường sự tham gia của cộng đồng địa phương

Có chính sách khuyến khích và hỗ trợ người dân bằng các quy định cụ thể về hỗ trợ vốn và ưu đãi về lãi suất khi vay để đầu tư phát triển DLCĐ, đặc biệt khuyến khích các mô hình DLCĐ có sự kết hợp nhiều hộ dân, giúp người dân có thêm động lực tham gia vào các hoạt động du lịch của địa phương.

Có sự phối hợp và chia sẻ lợi ích giữa các bên liên quan gồm: chính quyền địa phương, doanh nghiệp du lịch, chuyên gia tư vấn và cộng đồng dân cư làm du lịch để đảm bảo sự hài hòa về lợi ích kinh tế, sự thống nhất về giá cả và chất lượng dịch vụ cung cấp cho khách, sự bền vững về hoạt động kinh doanh du lịch... bên cạnh đó, cần tuyên truyền, giải thích cho cộng đồng địa phương hiểu về những lợi ích khi cùng nhau tham gia vào hoạt động du lịch: chia sẻ lợi ích kinh tế, giảm thiểu các rủi ro, mở rộng thị trường khách... tránh tình trạng các điểm DLCĐ tổ chức hoạt động theo kiểu nhỏ lẻ, manh mún, mỗi người một kiểu dẫn đến cạnh tranh không lành mạnh, chênh lệch về giá... làm mất đi tính cộng đồng trong hoạt động du lịch.

3.3.5. Đẩy mạnh công tác xúc tiến, quảng bá du lịch

Sử dụng hiệu quả các phương tiện truyền thông, truyền hình; các website, fanpage; các ứng dụng mạng xã hội như Facebook, Zalo, Tiktok... để giới thiệu, quảng bá hình ảnh của từng điểm DLCĐ tại địa phương.

Kết hợp với các KOL nổi tiếng để giới thiệu, quảng bá hình ảnh về DLCĐ thông qua các bài viết, những hình ảnh, video... về cảnh quan và các dịch vụ khi họ đến trải nghiệm tại đây.

Đưa các tờ rơi, tập gấp, clip phóng sự về đồng sen để lồng ghép vào các hoạt động quảng bá hình ảnh của địa phương và của tỉnh (hội chợ du lịch, lễ hội, sự kiện...) nhằm xây dựng hình ảnh DLCĐ vừa mang đặc trưng riêng vừa mang tính tổng thể chung của du lịch Đồng Tháp.

Ngoài ra, cần tích cực xây dựng hình ảnh và thương hiệu chung cho DLCĐ của huyện Tháp Mười

thông qua các logo, khẩu hiệu, nhãn dán chung dành cho sản phẩm địa phương... nhằm giúp cho du khách dễ dàng nhận diện thương hiệu du lịch của Tháp Mười; đồng thời tạo điểm nhấn riêng cho sản phẩm du lịch trong quá trình quảng bá và xúc tiến du lịch địa phương.

3.3.6. Đẩy mạnh liên kết giữa các bên liên quan trong phát triển du lịch cộng đồng

Hiện nay, cộng đồng địa phương đã và đang tham gia vào các hoạt động du lịch ở mức độ chủ động: cộng đồng là chủ thể, đóng vai trò là người tổ chức và cung cấp các dịch vụ du lịch chính trong chương trình. Tuy nhiên, các hoạt động du lịch đa số còn nhỏ lẻ, chỉ cung cấp một số dịch vụ như tham quan, ẩm thực; chưa có sự liên kết với chính quyền địa phương, nhà tư vấn và công ty du lịch. Vì thế, đối tượng khách chính chủ yếu là các nhóm khách nhỏ lẻ, các bạn trẻ thích khám phá, hộ gia đình nhưng tỷ lệ khách đoàn lại chưa đáng kể. Do đó, cần tăng cường liên kết với các bên liên quan trong mối quan hệ hình thành DLCĐ, cụ thể:

Với chính quyền địa phương, cần có những quy hoạch cụ thể từ chính quyền địa phương về quy mô và khu vực tổ chức hoạt động DLCĐ; chẳng hạn như quy hoạch khu vực chung bắt buộc có sự hợp tác của tất cả các hộ tham gia du lịch (một con đường đi xuyên suốt nối liền tất cả các điểm DLCĐ gần nhau, khu vực vui chơi giải trí du khách có thể đến tùy ý...), quy hoạch khu vực chuyên tổ chức dịch vụ trải nghiệm, khu vực chuyên phục vụ ăn uống... nhằm giúp người dân có sự gắn kết, giảm tính cạnh tranh và tăng cường yếu tố cộng đồng; hạn chế tình trạng khách chỉ được đến một điểm du lịch nhất định, xong trải nghiệm các dịch vụ do điểm đó cũng cấp, không được kết hợp tham quan tại điểm khác như hiện nay. Ngoài ra, các cấp lãnh đạo còn là quyết định trong việc hoàn thiện cơ sở hạ tầng và cơ sở vật chất kỹ thuật tạo điều kiện thuận lợi để người dân kinh doanh du lịch. Ngược lại, hộ kinh doanh cần tuân thủ các quy định và làm theo những chỉ dẫn của cán bộ phụ trách du lịch tại địa phương.

Với các công ty lữ hành, cần có chính sách ưu đãi về giá và những dịch vụ mang tính trọn gói, phục vụ tham quan, ăn uống, dịch vụ trải nghiệm và cả lưu trú cho đoàn khách. Ngược lại, công ty lữ hành sẽ đưa khách đến các điểm DLCĐ với số lượng lớn và thường xuyên hơn. Bên cạnh đó, công ty lữ hành có

thể chọn lọc các đối tượng khách phù hợp với điều kiện phục vụ mà các điểm DLCĐ tại Tháp Mười đang có, giới thiệu hình ảnh điểm du lịch đến những thị trường khách nước ngoài nhằm mở rộng và ổn định nguồn khách cho các điểm DLCĐ.

Các nhà tư vấn, chuyên gia về DLCĐ sẽ định hướng các mô hình du lịch sao cho phù hợp với lợi thế về tài nguyên và nhân lực của địa phương; các điểm DLCĐ cần cung cấp các số liệu, thông tin chính xác, đúng với thực tế để có những kết quả nghiên cứu đúng khoa học và hợp với thực tế.

Cộng đồng địa phương đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc thúc đẩy sự phát triển du lịch của chính mình và cho cả địa phương. cộng đồng địa phương cần có sự liên kết chặt chẽ với nhau để giữ gìn và tăng cường yếu tố cộng đồng, đảm bảo chất lượng các sản phẩm du lịch mình cung cấp, kết hợp các bên liên quan một cách hiệu quả, không vì lợi ích riêng làm ảnh hưởng đến hình ảnh chung của du lịch địa phương.

Khách du lịch là đối tượng trực tiếp trải nghiệm và sử dụng dịch vụ du lịch, khách du lịch có quyền yêu cầu các dịch vụ theo ý muốn nhưng phải đảm bảo không làm ảnh hưởng đến các giá trị tài nguyên, có ý thức giữ gìn và bảo vệ môi trường du lịch. cộng đồng địa phương cần nghiên cứu kỹ hơn các yêu cầu, sở thích của du khách để kịp thời bổ sung và hoàn thiện các sản phẩm du lịch, góp phần thúc đẩy DLCĐ địa phương phát triển dài lâu.

3. Kết luận

Tháp Mười là huyện có nhiều lợi thế để phát triển loại hình DLCĐ, qua thực trạng hoạt động kinh doanh DLCĐ nơi đây cho thấy du lịch nói chung cũng như DLCĐ nói riêng đã góp phần không nhỏ trong việc đem lại nguồn thu nhập ổn định cho cộng đồng địa phương. Với việc phân tích thực trạng và đưa ra những giải pháp cụ thể về hoàn thiện cơ sở hạ tầng, cơ sở vật chất kỹ thuật du lịch; đào tạo nguồn nhân

lực có trình độ chuyên môn cao; đa dạng hóa các sản phẩm du lịch và xây dựng sản phẩm du lịch đặc trưng cho mỗi khu, điểm; đẩy mạnh xúc tiến, quảng bá cho hoạt động của DLCĐ. Hy vọng rằng DLCĐ huyện Tháp Mười sẽ ngày càng phát triển bền vững, thu hút được nhiều khách du lịch trong và ngoài nước, góp phần phát triển kinh tế của huyện Tháp Mười nói riêng và Đồng Tháp nói chung.

Lời cảm ơn: Nghiên cứu này được hỗ trợ bởi đề tài nghiên cứu khoa học của Trường Đại học Đồng Tháp, mã số SPD2022.02.30./.

Tài liệu tham khảo

- Hausler, N., & Strasdas, W. (2000). *Community Based Sustainable Tourism: A Reader*. ASSET Press.
- Nguyễn, B. N. (2023). *Giải pháp nâng cao chất lượng nguồn nhân lực du lịch cộng đồng tỉnh Đồng Tháp giai đoạn 2021-2025*. Đề tài Khoa học và Công nghệ độc lập cấp cơ sở, Đồng Tháp.
- Phạm, T. L. (2002). *Cơ sở khoa học và giải pháp phát triển du lịch bền vững ở Việt Nam*. Đề tài Khoa học và Công nghệ độc lập cấp Nhà nước, Hà Nội.
- Ủy ban nhân dân huyện Tháp Mười. (2021). *Báo cáo Công tác Văn hóa và Thông tin năm 2021*.
- Ủy ban nhân dân huyện Tháp Mười. (2022). *Báo cáo Công tác Văn hóa và Thông tin năm 2022, phương hướng và nhiệm vụ năm 2023*.
- Ủy ban nhân dân huyện Tháp Mười. (2023). *Báo cáo Kết quả thực hiện Kế hoạch phát triển ngành hàng sen trên địa bàn huyện Tháp Mười năm 2023*.
- Ủy ban nhân dân tỉnh Đồng Tháp. (2022). *Phê duyệt danh sách các điểm phát triển du lịch nông thôn, du lịch cộng đồng trên địa bàn tỉnh Đồng Tháp 2022*.